

Chojnacki, Jakub

Uroczysty koncert w 850 rocznicę śmierci Bolesława III Krzywoustego

---

Notatki Płockie 33/4-137, 3-6

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Uroczysty Koncert w 850 rocznicę śmierci Bolesława III Krzywoustego

Realizując postanowienia Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Naukowego Płockiego z dnia 28 marca 1988 roku jego Zarząd zastanawiał się nad formą uczczenia dnia 28 października 1988 roku, tj. 850 rocznicy śmierci Bolesława III Krzywoustego, najwybitniejszego w historii tysięcletniego grodu, jego syna.

Sprawę tę konsultowano z członkiem honorowym TNP prof. dr Aleksandrem Gieysztozem, który zaproponował uczczenie tej daty uroczystym koncertem, z jednym rocznicowym referatem. Zarząd TNP tę propozycję przyjął.

I tak oto doszło do zorganizowania w piątek, dnia 28 października 1988 r. o godz. 17 w sali barokowej Zamku Książąt Mazowieckich (Muzeum Mazowieckie) uroczystości, w której wzięło udział 200 osób.

Pół godziny przedtem po wysłuchaniu odegranego z Wieży Zegarowej Zamku Książąt Mazowieckich hejnału płockiego delegacje 15 następujących władz, urzędów i instytucji złożyły w kaplicy królewskiej płockiej bazyliki na sarkofagu Piastów kwiaty:

Wojewódzka Rada Narodowa i Wojewoda Płocki
Komitet Wojewódzki PZPR
Wojewódzki Komitet ZSL
Wojewódzki Komitet SD
Rada Wojewódzka PRON
Jednostka Wojskowa Nr 2258
Miejska Rada Narodowa i Prezydent m. Płocka
Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne
Zarząd Wojewódzki PAX
Płockie Towarzystwo Muzyczne im. Wacława Lachmana
Harcerski Zespół Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka”
Zarząd Wojewódzki PTTK
Szkoła Podstawowa nr 21 im. Bolesława Krzywoustego (in spe)
i Towarzystwo Naukowe Płockie.

Następnie delegacje przeszły do sali barokowej Zamku, gdzie o godz. 17 odbyła się właściwa uroczystość z następującym porządkiem dziennym:

1. Słowo wstępne — dr inż. Jakub Chojnacki
prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego
2. „Bolesław III Krzywousty w oczach historyków” — prof. dr Henryk Samsonowicz z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego, członek Towarzystwa Naukowego Płockiego
3. Dr med. Stanisław Jagielski „Podzwonne na 850 rocznicę zgonu Bolesława III Krzywoustego” — recytuje autor
4. „Śladem sławy Bolkowej” — fragment widowiska historycznego w wykonaniu Harcerskiego Zespołu Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka” pod kierownictwem hm PL Wacława Milkego
5. Występ Orkiestry Symfonicznej Państwowej Szkoły Muzycznej w Płocku — w programie utwory Fryderyka Chopina, Ignacego Paderewskiego, Marcina Kamińskiego i innych
śpiewa Joanna Nycz — sopran
dyryguje Aleksander Siwek
6. Słowo końcowe prezesa TNP.

* * *

Wielce szanowni Zebrani,

Członkowie Towarzystwa Naukowego Płockiego!

Z około 53 milionów rozsianych po całym globie Polaków, 38 milionów mieszka w środkowej Europie, między Bugiem a Odrą i Nysą Łużycką, między Karpatami i Sudetami a Bałtykiem — w granicach, bardzo zbliżonych do tych, jakie ustalił i obronił Bolesław III Krzywousty. Zmarł w Sochaczewie dnia 26 października 1138 roku, a więc równo przed 850 laty, pochowany w katedrze płockiej. Przed pół godziną na jego pomniku — sarkofagu złożyliśmy kwiaty.

Zebraliśmy się w Zamku Książąt Mazowieckich, na tym Wzgórzu, gdzie 20 sierpnia 1085 roku urodził się, i gdzie 15 sierpnia 1100 roku pasował go ojciec Władysław I Herman na rycerza. Uroczystym koncertem chcemy przywołać ponownie współczesnym tego bodaj największego rycerza Polski średniowiecznej, o którym sławiący jego czyny kronikarz Gall Anonim podniósł, że:

*„Żaden wróg takiemu panu nie śmie stawić
czoła,*

*Nikt, że pola mu dotrzymał, chlubić się nie
zdola”;*

A ks. Jan Gluchowski — proboszcz płocki w wierszu z 1605 r. napisał:

*„Jako bicza bożego wszyscy się mnie bali...
iż dla męstwa mego*

Jestem za Aleksandra Polakom Wielkiego”.

Bolesław miał stoczyć 47 potyczek i bitew, a tylko jedna z wojen nie była zwycięska. Profesor Karol Maleczyński (Bolesław III Krzywousty, Wrocław — Ossolineum 1975, s. 345) pisał, że: „Jedyne większe niepowodzenie Krzywoustego to jego porażka w walkach z r. 1132—1135... gdyż udało się Lotarowi (cesarzowi) utworzyć w tym czasie potężną antypolską koalicję... Ale już w 3 lata później potrafił Krzywousty powetować sobie wszystkie poprzednie niepowodzenia i pod koniec życia stał znów na czele sojuszników jako najpotężniejszy władca słowiański”.

Doceniamy wielkość Krzywoustego także w zjednoczeniu w swym ręku, wbrew postanowieniom ojca, całej Polski, co jeden tylko Bolesław I Chrobry przed nim zdołał zrealizować. Za tą postacią ujrzyć możemy społeczeństwo i stałą walkę o jedność Polski Piastowskiej, o umocnienie władzy monarszej, o niezależność i miejsce Polski w ówczesnej Europie. Silne państwo, którym rządził 36 lat, a przez lat 30 był władcą jedynym, to wielka zasługa Krzywoustego.

Był on nie tylko wielkim wodzem, uzdolnionym zarządcą aparatu państwowego, ale i wybitnym politykiem. Pozostawił po sobie statut, stanowiący pierwociny polskiego prawa państwowego regulującego zarówno sprawę następstwa tronu jak i system rządów państwem.

„Obok daru zjednywania sobie ludzi posiadał Bolesław właściwy tylko najwybitniejszym jednostkom dar otaczania się dobrymi doradcami, dobierania sobie właściwych ludzi na właściwe miejsca, wreszcie sprowadzanie konfliktów, których nie dało się uniknąć, ze sferami

850 rocznica śmierci
Bolesława III Krzywoustego
1138 - 28.X - 1988
(sarkofag w kaplicy królewskiej
bazyliki płockiej)

prawnuk Rycerzy - Królowej Polski
Towarzystwo Naukowe Płockie
Societas Scientiarum Plocensis
Wissenschaftliche Gesellschaft
von Plock
The Scientific Society of Plock
Polska - Polen - Poland

Nalepka samoprzylepna o wymiarach 50x100 mm z nowym wizerunkiem Krzywoustego (stanowiącym naukową korekturę jego portretu stworzonego przed ponad 100 laty przez Jana Matejkę) — wykonana we Wrocławiu w nakładzie 40.000 egzemplarzy.

sobie nie przychylnymi, do możliwie najmniejszych rozmiarów” — co za profesorem Maleczyńskim (s. 344) możnaby zadedykować i współczesnym Polakom.

Krzywousty utrwalił piastowską wizję bytowania narodu, do której wrócono w latach 1943—1945, kiedy to zerwano bezpowrotnie z jagiellońską wizją przyszłości kraju.

Nie jest przypadkiem, iż u zarania idei Polski Ludowej Związek Patriotów Polskich w Moskie postanowił w 1943 r. nadać nowo organizowanemu Wojsku Polskiemu w ZSRR na sztandary i czapki żołnierskie orła z sarkofagu monarchów piastowskich z katedry w Płocku. Ten sam orzeł widniał także na winiecie Manifestu PKWN.

28 października 1988 r., godz. 16.30, kaplica królewska w bazylice katedralnej płockiej. Kwiaty składają (od lewej strony): mgr Włodzimierz Gaszewski — wicewojewoda płocki, prof. dr inż. Józef Kwiatkowski — przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej i Stanisław Przedlacki — sekretarz KW PZPR.

W roku bieżącym obchodzimy 70 rocznicę odzyskania Niepodległości. Przed laty 50-ciu, w 1938 r., gdy zagrożenie ze strony hitlerowskich Niemiec zwiększało się, obchodom 800 rocznicy śmierci Krzywoustego nadano szczególną rangę. Powołano w Płocku Komitet Honorowy, na którego czele stanął Marszałek Polski Edward Rydz-Śmigły, a plocki 8 pułk artylerii lekkiej (PAL) otrzymał imię „Króla Bolesława Krzywoustego” i nowy sztandar. W kaplicy królewskiej bazyliki płockiej, wmurowano tablicę z brązu. Ludwik Hieronim Morstin napisał „Misterium Płockie — Bolesław Krzywousty”. A gdy Rydz-Śmigły dnia 29 maja 1938 r. przybył do Płocka przy wzniesionej bramie powitalnej prezydent Stanisław Wasiak witał go

na rogatkach słowami: „Starożytny Gród ongiś siedziba Książąt Mazowieckich, potem Królów Polskich, w końcu Stolica Województwa i Departamentu, a dziś zwykle miasto powiatowe, opromieniowane jedynie sławą Krzywoustych i Czarnieckich — walkami o niepodległość... Zubożale w czasach dzisiejszych oddaje Ci w hołdzie... serca swoje i zahartowane w twardej walce o byt krzepkie dłonie” („Głos Mazowiecki” — katolickie pismo codzienne — nr 122 a z 30 maja 1938 r.).

Zubożale w latach wielkiego kryzysu miasto zastała wojna i okrutna okupacja.

Dziś po 50 latach Płock jest inny ilościowo i jakościowo. Jest dziś jednym z symboli gospodarczego i kulturalnego rozwoju Polski. Ogro-

mne narodowe inwestycje szczególnie w wielkiej chemii, dokonały dziejowych przemian. Materialny byt miasta zabezpieczyły na dziesięciolecia. Ludność Płocka w okresie jednego pokolenia (1960—1987) wzrosła prawie trzykrotnie, której standard życia stale się podnosi. Najstarszy gród Mazowsza obchodził w roku ubiegłym uroczyste 750-lecie lokacji miejskiej, przeprowadzonej w 1237 roku z inicjatywy wnuka Krzywoustego, księcia Konrada I Mazowieckiego, założyciela gałęzi Piastów Mazowieckich, którego 800 rocznica urodzin przypada w roku bieżącym.

W imieniu Zarządu TNP pragnę serdecznie powitać wszystkich Zgromadzonych, wśród nich szczególnie przybyłych spoza Płocka, nawet z Legnicy, innego piastowskiego grodu.

Od Ministra Obrony Narodowej otrzymaliśmy list treści następującej:

Warszawa, 21.10.1988

Towarzystwo Naukowe Płockie
Płock

Uprzejmie dziękuję Zarządowi Towarzystwa Naukowego Płockiego za zaproszenie na Uroczysty Koncert w 850 rocznicę śmierci Bolesława III Krzywoustego.

Niestety, programowe zamierzenia resortowe uniemożliwiają mi uczestnictwo w tych do-

noszonych dla Waszego miasta i regionu przedsięwzięciach.

Jestem głęboko przekonany, że dalsza owocna działalność Zarządu Towarzystwa Naukowego Płockiego nadal dobrze służyć będzie sprawie narodowej kultury i jej patriotycznym tradycjom.

Z poważaniem

Florian SIWICKI
generał armii

Przewodniczący Oddziału PAN w Gdańsku, b. prezes Gdańskiego Towarzystwa Naukowego prof. dr Robert Szewalski przesłał poniższy list:

Gdańsk, 22 października 1988

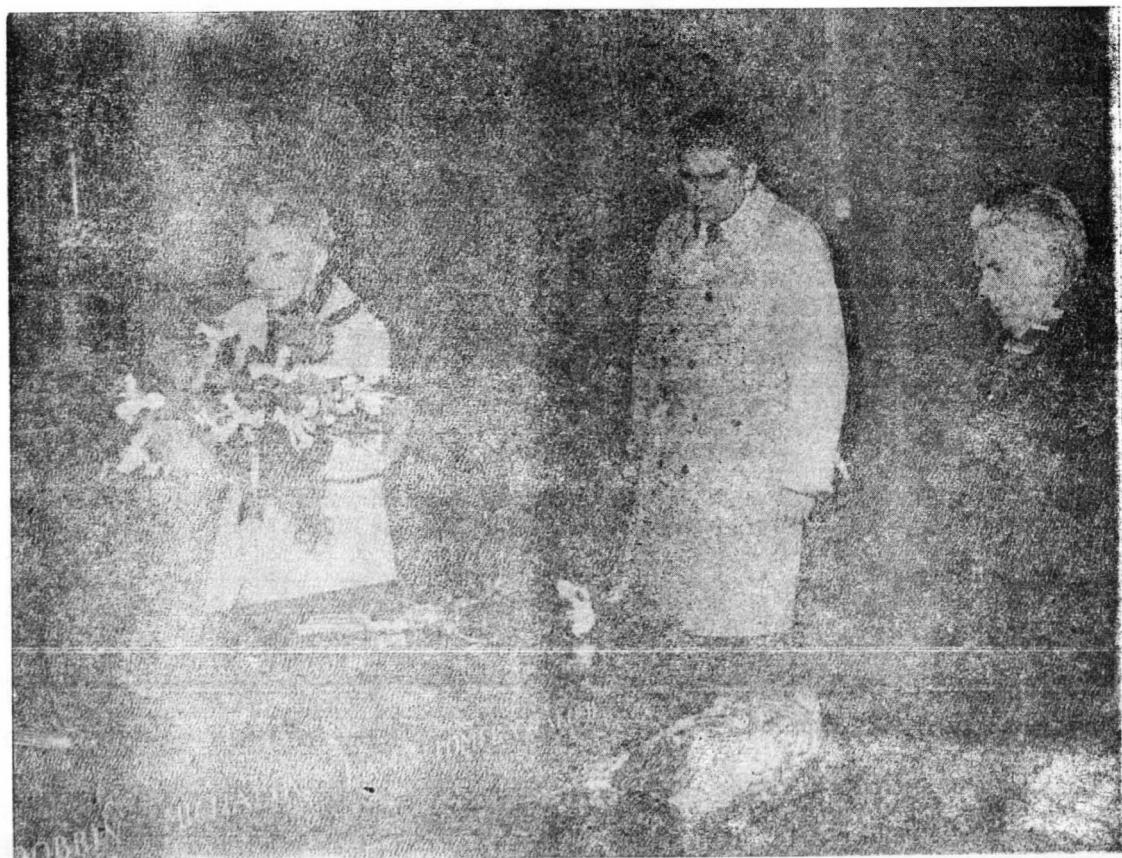
Wielce Szanowny Panie Prezesie,

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na Uroczysty Koncert poświęcony pamięci Bolesława III Krzywoustego w 850-tą rocznicę jego śmierci. Niestety nie będę mógł przybyć na tę uroczystość, ale będę całym sercem z jej uczestnikami.

Piękne i pełne wyrazu „podzwonne” pióra Stanisława Jagielskiego będzie miłą pamiątką związaną z rocznicą.

Przesyłam serdeczne pozdrowienia i wyrazy głębokiego szacunku

Robert Szewalski

Delegacja Wojewódzkiego Komitetu SD: Halina Janicka, mgr Stefan Podgórski — sekretarz WK i Lucjan Byliński.